

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ Φθινοπωρινή Έκθεση Νοέμβριος 2020

Το Δημοσιονομικό Συμβούλιο σε συνεδρία του στις 6/11/2020 ενέκρινε τη Φθινοπωρινή Έκθεση για το έτος 2020. Η Έκθεση ετοιμάστηκε με στοιχεία που είχε στη διάθεση του το Συμβούλιο μέχρι τις 20/10/2020.

Το πλήρες κείμενο της Έκθεσης βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Συμβουλίου, στη διεύθυνση www.fiscalcouncil.gov.cy. Μπορεί επίσης να ζητηθεί μέσω τηλεφώνου από το 22606627 ή μέσω αποστολής μηνύματος στο info@fiscalcouncil.gov.cy.

Μέσα στα πλαίσια των μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας του Covid-19, το Συμβούλιο αποφάσισε να μην προχωρήσει με την καθιερωμένη παρουσίαση της Έκθεσης του στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ).

Το Συμβούλιο, παραμένει στη διάθεση τόσο των εκπροσώπων των ΜΜΕ όσο και όλων των ενδιαφερομένων, για επεξηγήσεις, συζήτηση και πληροφορίες που αφορούν στην Έκθεση του.

Συνοπτικά στοιχεία

Στην Έκθεση του Συμβουλίου καταγράφονται μεταξύ άλλων τα πιο κάτω:

Μακροοικονομικό περιβάλλον

Το μακροοικονομικό περιβάλλον για το πρώτο ενιάμηνο του 2020 παρουσίασε επιδείνωση σε σχέση με το αντίστοιχο του 2019.

Τα τελευταία γεγονότα σχετικά με το υφιστάμενο Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα (ΚΕΠ) τα οποία οδήγησαν στον τερματισμό του, όπως και η αύξηση των κρουσμάτων της πανδημίας τόσο εντός Κύπρου όσο και μεταξύ των κυριότερων εμπορικών της εταίρων, αναμφίβολα θα έχουν αρνητική επίδραση στην πορεία της οικονομίας και κατ' επέκταση στα δημόσια οικονομικά. Στο παρόν στάδιο η ποσοτικοποίηση των επιπτώσεων εμπεριέχει μεγάλο βαθμό αβεβαιότητας.

Το Συμβούλιο πέραν του βασικού σεναρίου («Αξιολόγηση» στον Πίνακα 1) που βασίστηκε στις προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών που είχαν αξιολογηθεί στις 9/10/2020, προχώρησε στην ετοιμασία δύο συμπληρωματικών σεναρίων, το Σενάριο 1 με ήπιες και το Σενάριο 2 με αυξημένες επιπτώσεις στην οικονομία. Σημειώνεται πως σε κανένα από τα δύο συμπληρωματικά σενάρια δεν προβλέπεται λήψη μέτρων που αντιστοιχούν σε ολικό κλείσιμο της οικονομίας, αντίστοιχα του δευτέρου τριμήνου του έτους.

Τα τρία σενάρια παρουσιάζονται στον Πίνακα 1 «Μακροοικονομικές προβλέψεις» που ακολουθεί.

Πίνακας 1

Μακροοικονομικές προβλέψεις				
	2020	2021	2022	2023
	Ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ			
Αξιολόγηση *	-5.5	4.5	3.5	2.8
Σενάριο 1	-5.8	3.8	3.6	3.0
Σενάριο 2	-6.2	3.3	3.7	3.1
	Πληθωρισμός			
Αξιολόγηση *	-0.6	1.0	1.5	2.0
Σενάριο 1	-0.8	0.9	1.4	1.8
Σενάριο 2	-1.0	0.8	1.3	1.6
	Ανεργία			
Αξιολόγηση *	8.0	7.0	6.0	5.2
Σενάριο 1	8.2	7.7	6.9	5.7
Σενάριο 2	8.4	7.9	7.1	5.9
* Προβλέψεις Υπουργείου Οικονομικών όπως είχαν αξιολογηθεί από το Συμβούλιο στις 9/10/2020				

Δημοσιονομικές προβλέψεις

Η Κύπρος όπως και τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) έχουν ενεργοποιήσει τη Γενική Ρήτρα Διαφυγής, η οποία επιτρέπει την προσωρινή απόκλιση από τους αριθμητικούς δημοσιονομικούς κανόνες, με στόχο την πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση της κρίσης. **Το Συμβούλιο επισημαίνει ότι η χρήση της Ρήτρας αυτής είναι προσωρινή και ότι ο σχεδιασμός αντιμετώπισης της πανδημίας επιβάλλεται να λαμβάνει υπόψη τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.**

Οι γενικές εκτιμήσεις για την επόμενη τριετία εμπεριέχουν μεγάλο βαθμό αβεβαιότητας, λόγω της μη προβλεψιμότητας για την εξέλιξη της πανδημίας, αφού το πότε και σε πιο βαθμό θα μπορέσει να αντιμετωπιστεί θα επηρεάσει το κατά πόσο θα διαφοροποιηθούν μόνιμα οι καταναλωτικές συνήθειες και συμπεριφορές. Το Συμβούλιο θεωρεί ότι οι προβλέψεις και ο δημοσιονομικός σχεδιασμός θα πρέπει να αναθεωρούνται και να αναπροσαρμόζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα, αντικατοπτρίζοντας την εξέλιξη της πανδημίας και τις επιπτώσεις της στην οικονομία.

Στο μεσοδιάστημα και μέχρι να ξεκαθαρίσει το σκηνικό οι δημοσιονομικοί πόροι θα πρέπει να διοχετεύονται με φειδώ. **Τα μέτρα στήριξης από την κυβέρνηση θα πρέπει να καλύπτουν μόνο βιώσιμες νομικές οντότητες που αντιμετωπίζουν προσωρινά προβλήματα ρευστότητας και νοικοκυριά τα οποία θα έχουν απόλυτη ανάγκη. Το κράτος θα πρέπει να συνεχίσει να διατηρεί ένα αποθεματικό με γνώμονα τη δημιουργία νέας ανάγκης παρέμβασης σε κατοπινό στάδιο.** Επιπρόσθετα, θα πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψη το ενδεχόμενο το δημόσιο χρέος να καταστεί μη βιώσιμο, είτε λόγω της περαιτέρω αύξησης του, είτε λόγω μείωσης της δυνατότητας πραγματοποίησης ικανοποιητικών δημοσιονομικών πλεονασμάτων. Πιθανή μείωση της παραγωγικής δυνατότητας της Κύπρου ή και ενδεχόμενη αύξηση των επιτοκίων θα έχουν αρνητική επίπτωση στη δυνατότητα εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους, γι' αυτό θα πρέπει να διατηρηθεί στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο.

Το Συμβούλιο βασιζόμενο στα διαφοροποιημένα μακροοικονομικά σενάρια που προαναφέρθηκαν και παρουσιάζονται στον Πίνακα 1, καταγράφει στον Πίνακα 2 τις αντίστοιχες διαφοροποιήσεις στις δημοσιονομικές προβλέψεις και στο δημόσιο χρέος.

Πίνακας 2

Δημοσιονομικές προβλέψεις και δημόσιο χρέος				
	2020	2021	2022	2023
Δημοσιονομικό ισοζύγιο				
Αξιολόγηση *	-4.5	-0.7	-0.6	-0.1
Σενάριο 1	-5.0	-1.4	-0.9	-0.3
Σενάριο 2	-5.7	-2.1	-1.3	-0.8
Πρωτογενές ισοζύγιο				
Αξιολόγηση *	-2.2	1.4	1.3	1.5
Σενάριο 1	-2.7	0.8	1.1	1.3
Σενάριο 2	-3.4	0.0	0.6	0.9
Δημόσιο χρέος				
Αξιολόγηση *	114.8	111.0	102.3	98.1
Σενάριο 1	117.4	114.0	110.0	106.0
Σενάριο 2	118.1	116.2	112.6	109.1

* Προβλέψεις Υπουργείου Οικονομικών όπως είχαν αξιολογηθεί από το Συμβούλιο στις 9/10/2020

Δημόσιο χρέος

Με βάση τα μέχρι σήμερα δεδομένα και παραδοχές, τα οποία επαναλαμβάνεται ότι χαρακτηρίζονται από μεγάλο βαθμό αβεβαιότητας, η Κύπρος φαίνεται να παραμένει σε θέση να εξυπηρετεί το δημόσιο χρέος. Η πρόβλεψη αυτή καταγράφεται και στις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Η αναμενόμενη πορεία του δημοσίου χρέους καταγράφεται στο σχετικό γράφημα «Εξέλιξη Δημοσίου Χρέους (% Επί του ΑΕΠ)».

Μεταρρυθμίσεις και δημοσιονομικοί κίνδυνοι

Η διατήρηση της δημοσιονομικής σταθερότητας και η δημιουργία συνθηκών ευημερίας του συνόλου των πολιτών πέραν των πιο πάνω μπορούν να διασφαλιστούν με:

- **Την άμεση προώθηση των μεταρρυθμίσεων** που έχουν καταγραφεί από αρμόδιους φορείς και οργανισμούς, οι οποίες διατυπώνονται επανειλημμένα στις Εκθέσεις του Συμβουλίου και που στόχο έχουν να καταστήσουν την Κύπρο μια πιο ανταγωνιστική οικονομία και πιο ελκυστικό προορισμό για παραγωγικές επενδύσεις που θα δημιουργήσουν μακροχρόνια καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας.
- **Την αποφυγή εξάρτησης σε προσωρινές πολιτικές**, οι οποίες μπορούν να τερματιστούν απρόσμενα, να επηρεάσουν αρνητικά άλλους τομείς της οικονομίας και τα νοικοκυριά και παράλληλα να δημιουργήσουν άλλες μόνιμες κρατικές δαπάνες.
- **Τη συγκράτηση των κρατικών δαπανών κα ιδιαίτερα του κρατικού μισθολογίου** το οποίο όπως φαίνεται και στο γράφημα που ακολουθεί, ακόμη και πριν την εκδήλωση της πανδημίας άρχισε να αυξάνεται με βαθμό ψηλότερο του αντίστοιχου της οικονομικής ανάπτυξης. Συγκεκριμένα, μέσα στα πλαίσια της ευρύτερης μεταρρύθμισης της δημόσιας υπηρεσίας **θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα διάφανο και ορθολογικό σύστημα αξιολόγησης και καθορισμού απολαβών στο δημόσιο τομέα, το οποίο μεταξύ άλλων θα λαμβάνει υπόψη την πορεία της οικονομίας, τις δημοσιονομικές δυνατότητες, την παραγωγικότητα, τα καθήκοντα και το βαθμό ευθύνης, καθώς επίσης και τις αντίστοιχες απολαβές στον ιδιωτικό τομέα και στην υπόλοιπη ΕΕ.**

- **Τον έλεγχο των δαπανών του Γενικού Συστήματος Υγείας.** Τα συστήματα υγείας, ακόμη και μοντέλα που λειτουργούν για δεκαετίες και που θεωρούνται ως πρότυπα, δοκιμάζονται υπό το βάρος της πανδημίας. Το Συμβούλιο θεωρεί πως οι δαπάνες του συστήματος θα πρέπει να είναι υπό συνεχή παρακολούθηση με στόχο τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του, χωρίς να απειλείται η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Τυχόν φαινόμενα καταχρήσεων και κακοδιαχείρισης θα πρέπει να αντιμετωπίζονται άμεσα και δραστικά. Η μη αντιμετώπιση τους θα έχει αρνητικό αντίκτυπο όχι μόνο στο συνολικό κόστος αλλά και στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Τα συνεχή φαινόμενα καταχρήσεων πιθανόν να οδηγήσουν το σύστημα σε ένα φαύλο κύκλο, όπου ασθενείς και επαγγελματίες του τομέα θα βρίσκουν λύσεις εκτός αυτού με αποτέλεσμα να μειώνεται όλο και περισσότερο η ποιότητα των υπηρεσιών, να αυξάνεται αναλογικά το λειτουργικό κόστος, και να απειλείται ακόμη και η βιωσιμότητα του.

- Τη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος με τη **δραστική μείωση του ποσοστού των Μη Εξυπηρετούμενων Χορηγήσεων (ΜΕΧ)** που παραμένουν εντός και εκτός του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Το τελευταίο διάστημα έχει καταγραφεί βελτίωση στην αντιμετώπιση του προβλήματος των ΜΕΧ, το οποίο όμως παραμένει σοβαρό και αποτελεί μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις τόσο για τα δημόσια οικονομικά όσο και για το σύνολο της οικονομίας. **Το περιορισμένο ενδιαφέρον για συμμετοχή στο σχέδιο Εστία και η μείωση της ανεργίας μέχρι και το Μάρτιο του 2020 υποδεικνύουν την ύπαρξη μιας απροθυμίας στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων από τη μια και αδυναμία επιβολής τους από την άλλη.** Το Συμβούλιο θεωρεί ότι θα πρέπει να προωθηθούν άμεσα όλες οι αναγκαίες αλλαγές ώστε να δημιουργηθεί το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο και οι συνθήκες για μείωση των ΜΕΧ, ακόμη και με την επιβολή δραστικών μέτρων όπως η εκποίηση των υποθηκευμένων ακινήτων. Το Συμβούλιο αναγνωρίζει ότι θα υπάρξουν περιπτώσεις όπου νοικοκυριά και επιχειρήσεις θα περιέλθουν σε δύσκολη θέση. Η στήριξη των περιπτώσεων αυτών μπορεί και θα πρέπει να γίνεται μέσω υφιστάμενων ή νέων σχεδίων στήριξης. **Η καθολική απαγόρευση των εκποιήσεων ενυπόθηκων ακινήτων προκαλεί αστάθεια και κινδύνους στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και κατ' επέκταση στα δημόσια οικονομικά, περιορίζει τη χρηματοδότηση και αυξάνει το κόστος της για τα υπόλοιπα νοικοκυριά και επιχειρήσεις, ενθαρρύνει και καλλιεργεί την κουλτούρα της μη εξυπηρέτησης υποχρεώσεων στην οικονομία ενώ πιο σημαντικά, αποκλείει τα νέα νοικοκυριά και τους δυνητικούς επαγγελματίες και επιχειρηματίες που δεν έχουν άλλη περιουσία, από το να έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση για την απόκτηση μόνιμης κατοικίας ή επαγγελματικής στέγης.**

Το Συμβούλιο σημειώνει πως τα αντίστοιχα ποσοστά ΜΕΧ στο σύνολο της Ευρωζώνης παραμένουν σε μονοψήφιο αριθμό. Λόγω της πρόθεσης της ΕΕ να προχωρήσει στη πλήρη τραπεζική ένωση και στη δημιουργία ενός κοινού συστήματος εγγύησης καταθέσεων, με προϋπόθεση τη περαιτέρω μείωση των ΜΕΧ, αναμένεται ότι θα ασκηθούν σημαντικές πιέσεις προς την κατεύθυνση αυτή.
- Την ενθάρρυνση της αποταμίευσης η οποία θα συμβάλει **στην επίλυση του διαφαινόμενου προβλήματος της συνταξιοδοτικής ανεπάρκειας** και στη δημιουργία καλύτερων επενδυτικών συνθηκών.

Η ανάγκη για τη δημιουργία ενός βιώσιμου συνταξιοδοτικού συστήματος το οποίο θα διασφαλίσει επαρκή συνταξιοδοτικά ωφελήματα στους πολίτες, αποτρέποντας το ενδεχόμενο το κράτος να χρειαστεί να αντιμετωπίσει την ανάγκη για κοινωνική προστασία των συνταξιούχων, παραμένει. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η αποταμίευση των νοικοκυριών, η οποία διαχρονικά παρουσιάζεται πολύ χαμηλή, με την παροχή κινήτρων, με τη μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου και με την ενίσχυση της εποπτείας. Τονίζεται ότι **η δημιουργία ενός ισχυρού και εποπτευμένου συνταξιοδοτικού συστήματος, πέραν από τα οφέλη προς τα μέλη του, θα αποτελεί πηγή υγιούς χρηματοδότησης της οικονομίας και ένα μηχανισμό που θα υποβοηθά στην ορθολογιστική λειτουργία των επιχειρήσεων.**

Δημοσιονομικό Συμβούλιο

Λευκωσία 11/11/2020